

Вторият период⁴ се характеризира преди всичко с премахването на частната собственост върху средствата за производство, с развитието на силно централизирано планово стопанство, с ликвидирането на дребното земеделие и със създаването на впечатляваща мащабна индустрия за малка страна като нашата. Сега, в началото на XXI век, резултатите от икономическото състояние на страната показват, че направеното през годините не отговаря на нейните природни особености. Не отговаря също както на световните икономически стандарти, така и на глобалните насоки на развитие.

През третия период⁵ се поставя началото на прехода на България към пазарна икономика. Новият тип отношения в обществото през последните 15 години започнаха да се формират от частната инициатива, предприемачеството и постепенното оттегляне на държавата от икономиката.

През всичките изброени периоди социално-икономическите промени в страната постепенно промениха облика на обикновеното българско домакинство. Числата, получени от направените изследвания през годините, дават достатъчно ясна представа за качествената промяна в бита и живота на българските домакинства като цяло. Въпреки това трябва да се отбележи, че **България измина пътя от цървулите и волската каруца до компютъра и Интернет под знака на бедна страна в сравнение с икономически развитите страни в света**⁶. На практика България прекрачи прага на новото хилядолетие с изостанала, неконкурентоспособна икономика и работна сила, която трудно може да се справи на този етап с предизвикателствата на глобализацията и информационното общество. Данните показват, че бедността се възпроизвежда непрекъснато, защото както производителността на труда, така и доходите на голяма част от българските домакинства остават по-

⁴ През този период е поставено началото на редовни ежегодни изследвания на домакинските бюджети, като извадките са различни по обем: през 1951 г. се разработва методологията на бъдещите изследвания и се правят пилотни наблюдения; през 1953 г. са наблюдавани 839 домакинства, а през следващите години извадките достигат до 2 500 наблюдавани домакинства.

⁵ През този период броят на наблюдаваните домакинства варира в зависимост от финансовите възможности на Националния статистически институт. През по-голямата част от периода са наблюдавани ежегодно 3 000 домакинства, като през отделни години извадките достигат до 6 000 наблюдавани домакинства (1995 и 1996 г., а след това 2000 и 2001 г.).

⁶ Тази постановка се нуждае от известно пояснение. В нея се визира преди всичко относителната (сравнението с икономически напредналите страни в миналото и сега), а не абсолютната бедност. Това означава още, че в сравнение с миналото хората повече от всякога могат да си позволят да си купят повече стоки и услуги сега, но спрямо това, което биха желали да имат, те са лишени от много неща. Това е така, защото с помощта на новите технологии се създават непрекъснато и скоростно изобилие от разнообразни и все по-нови блага за потребление, които са недостъпни за мнозинството от хората.